

Diskuse o povaze a smyslu filosofie

3. 2. 1986

KAZETA 1

STRANA A - nerozděleno, rozdělit dodatečně

Otázka, k čemu filosofie je (okolo Aleše Havlíčka). Jiná otázka: proč musí být každý filosofický systém uzavřený (v sebe), dovršený. Má filosof usilovat o systém? Je systém cíl, nebo prostředek k vyjádření něčeho? Co je hlavním znakem systému? Scheler: tři pokusy o systém. Je možné se ve filosofii obejít bez systému? Je systematickост vynucená logikou, nebo je to ještě něco jiného?

Když se člověk dostane do stadia pojmového myšlení, nemůže si počínat libovolně – jako v šachách musí znát začátky a koncovky, jinak prohraje. Teď přijde otázka strategie – a nedorozumění je, že systematickост se považuje za otázku logickou. Systém nemůžete vybudovat bez logiky, ale ta logika vám nechává volná místa – a tam se strategie nesmí prohřešit proti logice (jako když za nepozornosti spoluhráče posunete nějaký kámen), jinak přestává být filosofií. Strategie není ryzí logika.

Jsou problémy, které jsou vlastní určitému systému, a pak problémy invariantní. A zase v invariantních problémech můžou být takové, které jsou invariantní jen v určitém rámci (například předmětného myšlení nebo Zénónovy aporie), a pak jsou ještě problémy, ve kterých je třeba vidět „ducha času“ – někdy stoupnou a stanou se tématem (skoro) pro všechny filosofy.

Po mém soudu to, proč nás fascinuje filosofické myšlení, je fascinace na první pohled inkongruentní soustavou problémů naší doby – potřebujete dát tři čtyři strategie dohromady. Jsou takoví, kteří nepocítili touhu filosofa po sjednocení a chtějí řešit každý problém zvlášť (ve vědě) – to je naprosto nefilosofický přístup. To, že potřebujete dostat dohromady dva nebo tři okruhy problémů, je po mém soudu nejvlastnější *vis movens* filosofování. Člověk filosofující nesmí ty hlavní problémy přehlédnout, jinak se dostane na okraj – to se stalo logickému pozitivismu. To je neobyčejně precizní proud založený na slepotě k problémům naší doby.

Základní invarianty jsou intencionální předměty (trojúhelník) nebo celá geometrie, ale mluvil jsem o invariantech už nejen logických, ale strategických...

Masaryk a jeho čich na problémy: věděl, že pozitivismus některá fakta vůbec nepokládá za fakta. Logický pozitivismus a jeho přesun do Ameriky – když máte nějakou divnou filosofii, tak s ní musíte tam, kde nemají protilátky, protože tam nemají tu tradici (někam do Afriky atd.).

To, že Hus byl realista a opíral se o Viklefa, není rozhodující – není rozhodující výbava, kterou měl, ale to, co s ní udělal. Nebyl velký intelektuál, byl dvě třídy pod Jeronýmem. Hus šel do Kostnice taky proto, že byl hluboce otřesen tím, že tři studenti byli popraveni proto, že opakovali, co říkal na kázání. Cítil se jimi zavázán, spojoval svůj morální

postoj se svou filosofií. Tím je Hus moderní člověk, rozumíme mu, cítíme s ním. Rozumíme, že takhle musí člověk jednat – naproti tomu Galileo je pro nás důvodem k úsměškům. Na Husovi je velká ta sevřenost jeho života a myšlení.

PŘESTÁVKA

Smysl u Rádla a ve fenomenologii: Husserl ukazuje, že jsoucnost je konstrukce – v tom, jak se nám věci dávají, je vždycky něco před a po tom. Vnímat neznamena vnímat to, co je teď – ve vněmu je vždycky taky to, co vnímáno není; to jsou ty nepředmětné intence. Mám za to, že to je vynikající předpoklad k tomu to dokázat.

Za vším filosofickým úsilím včetně vědeckého je předpoklad (nedokazatelný a priori), že ať poznáváme sebevíc, nemůže to vést k nepřekonatelným rozporům – a když tam ten rozpor je, tak vím, že to je v nás. To je to, čemu se říkalo dřív, že všemu vládne logos. Základní filosofická víra (o které ovšem nemluví Jaspers), říká, že když se řídíme logikou, nedostaneme se do rozporu s empirií. Když se foton chová jednou jako kvantum a jednou jako vlnění, tak to znamená, že to není ani jedno z toho. Máme dva intencionální předměty a ani jeden nesedí, takže musíme vymyslet jiný – a znova logika funguje.

Celý problém toho, o čem mluvíme jako o předmětném a nepředmětném myšlení: už to není jen otázka teorií, ale celého způsobu myšlení. Musíme změnit celý ten způsob a tu logiku chápat jinak, podobně jako Einsteinova teorie si zachovává newtonovskou mechaniku pro jakýsi omezený prostor...

KONEC KAZETY 1

ZAČÁTEK KAZETY 2

STRANA A

...

KONEC KAZETY 2